“IMPACT OF KALYANA LAXMI/SHADIMUBHARAK SCHEME ON CHILD MARRIAGES: A STUDY IN GAJWEL CONSTITUENCY”

“బాల్య వివాహాలపై కళ్యాణ లక్ష్మీ /షాదీముభారాక్ పథకం ప్రభావం: గజ్వేల్ నియోజక వర్గం పరిధి అధ్యయనం”

(Student Study Project as Part of Jignasa Activities Initiated By CCE, Telangana)

BY

K.Mahesh, K.Devi, K.Srikanth,K.Bhanu Prasad , N.Ganga, A.Rohan

Under the Supervision of:

Dr.M.A.Malik , M.A.,LL.B.,Ph.D

Asst. Professor, Economics

Submitted to:

Dept. of Economics, GDC, Kukatpally /Commissionerate of Collegiate Education (CCE),

Govt. of Telangana.

DECLARATION

ప్రమాణ పత్రం

మేము

(K.Mahesh,K.Devi, K.Srikanth,K.Bhanu Prasad, N.Ganga,A.Rohan)

"ఈ ప్రాజెక్టను సొంతంగా పూర్తి చేసాము. అనగా ఏ పుస్తకం నుండి కానీ ఇతరుల పేపర్ నుండి కానీ కాపీ చేయలేదు" అని ప్రమాణం చేస్తున్నాము.

పేరు

సంతకం

1) **K.Mahesh**
2) **K.Devi**
3) **K.Srikanth**
4) **K.Bhanu Prasad**
5) **N.Ganga**
6) **A.Rohan**

Signature of Supervisor — **Dr .M.A. Malik**

Signature of Principal — **Dr.A.Bhanu Prasad**

INDEX

S.No	CONTENT	PAGE No
	Title Page	I
	Declaration	II
	Index	III
I	Introduction	1-2
II	Statement of the Problem	2
III	Objectives	3
IV	Hypothesis	3
V	Methodology	3-4
VI	Impact of KalyanaLaxmi/Shadimubharak on Child Marriages	5
VII	Analysis	6-11
VIII	Comparative Analysis	12-13
IX	Conclusion	13
X	Limitation	14
XI	Suggestions	14
XII	Bibliography	14

I. పరిచయం (Introduction)

1. కళ్యాణలక్ష్మీ పథకం :

తెలంగాణా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 'కళ్యాణలక్ష్మీ/షాదీముభారాక్' అనే పథకం ను 2014 అక్టోబర్ 02 నుండి అమలు పరుస్తున్నది. ఈ పథకం క్రింద ఆరంభంలో షెడ్యూల్ కులాలు/తెగలు మరియు మైనార్టీలకు చెందిన 18 సం.రాలు నిండి పెళ్లి జరిగిన యువతుల కుటుంబ గరిష్ట వార్షిక ఆదాయం 2,00,000=00 లు మించని యెడల రూ.51,000=00 (రూ. యాభై ఒక్క వేలు)ను పెళ్లి కూతురు కుటుంబంకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఇచ్చేది. 2017 ఏప్రిల్ నుండి పై వితరణ మొత్తం ను 75,116=00 కు పెంచడం తో పాటు ఈ పథకం ను వెనుకబడిన తరగుతల వారికి కూడా వర్తింపజేశారు. 2018 ఏప్రిల్ నుండి పై వితరణ మొత్తం ను రూ. 100,116 కు పెంచారు.

2. బాల్య వివాహాలు

వివాహ సమయంలో బాలిక వయస్సు 18 సం.రాలు నిండని ఎడల లేదా బాలుని వయస్సు 21 సం.రాలు నిండని ఎడల ఆ వివాహం ను బాల్య వివాహంగా పరిగణించడం జరుగుతుంది. భారతదేశం అనాదిగా ఎదుర్కొంటున్న సామాజిక సమస్యలలో బాల్య వివాహాలు ఒకటి

3. ప్రాంత పరిచయం:

కొడకండ్ల గ్రామం: సిద్దిపేట జిల్లాలోని గజ్వేల్ మండలంలో కొడకండ్ల గ్రామం కలదు. కొడకండ్ల గ్రామం నందు మొత్తం జనాభా 3980

కాగా BC లు 1200 మంది, SC లు 820 మంది ఉన్నారు. వీరిలో మెజారిటి వ్యవసాయం పై ఆధారపడి జీవిస్తున్నారు

రాయవరం మరియు వెంకటాపురం : సిద్దిపేట జిల్లాలోని జగదేవ్పూర్ మండలంలో రాయవరం మరియు వెంకటాపూర్ గ్రామాలు ఒకే గ్రామ పంచాయితి కిందికి వస్తాయి.

ఈ గ్రామంలో మొత్తం జనాభా 30-6-2017 నాటికీ 18 సం.రాలు నిండి ఓటు హక్కు గల వారు 795 ఉండగా అందులో అమ్మాయిలు 395 అబ్బాయిలు 400 ఉన్నారు. వీరిలో మెజారిటి వ్యవసాయం పై ఆధారపడి జీవిస్తున్నారు

II. అధ్యయన సమస్య (STATEMENT OF THE PROBLEM)

"బాల్యవివాహాల పై కళ్యాణలక్ష్మి /షాదీముభారాక్ పథకం ప్రభావం" పై ఈ అధ్యయనం చేయడం జరిగింది.

- ప్రధాన సామజిక సమస్యలలో బాల్య వివాహాలు ఒకటి కావున బాల్య వివాహాల పై ఈ నూతన పథకం (కళ్యాణలక్ష్మీ/షాదీముబారక్) ప్రభావంను అధ్యయనం చేయడం జరిగింది.

2

III. లక్ష్యాలు (OBJECTIVES)

- బాల్య వివాహాల పై కళ్యాణలక్ష్మీ/షాదీముభారక్ పథకం ప్రభావం ఎలా ఉన్నదో తెలుసుకోవడం
- బాల్య వివాహాల పై కళ్యాణలక్ష్మీ/షాదీముభారక్ ప్రభావం వివిధ సామాజిక వర్గాలపై ఎలా ఉన్నదో విశ్లేశించడం.

- బాల్య వివాహాల తగ్గింపులో కళ్యాణలక్ష్మీ/షాదీముబారక్ పాత్రపై అవసరమైన సూచనలు చేయడం.

IV. పరికల్పన (HYPOTHESIS)

- బాల్యవివాహాల పై కళ్యాణలక్ష్మీ/షాదీముబారక్ పథకం ప్రభావం ఉంది.
- కళ్యాణలక్ష్మీ/షాదీముబారక్ పథకం వలన బాల్య వివాహాలు తగ్గాయి.
- బాల్య వివాహల పై కళ్యాణలక్ష్మీ/షాదీముభారక్ పథకం ప్రభావం అన్ని సామాజిక వర్గాలపై ఉంది.

V. అధ్యయన పద్ధతి (METHODOLOGY)

సర్వే పద్ధతి ద్వార ఈ అధ్యయనం చేయడం జరిగింది.

1.గణాంక సమాచారం

- ప్రాధమిక దత్తాంశం మరియు సెకండరీ దత్తాంశం ఆధారంగా ఈ అధ్యయనం జరిగింది.
- గజ్వేల్ నియోజకవర్గం పరిధి లోని కొడకండ్ల, రాయవరం, వెంకటాపురం మరియు లకుడారం గ్రామాలను ఎంపిక చేసుకోవడం జరిగింది.
- ఈ ఎంపిక మా సౌకర్యం ను దృష్టిలో పెట్టుకొని చేయడం జరిగింది.
- సెకండరీ దత్తాంశం ను ప్రభుత్వ ఆర్థిక సర్వే ద్వార సేకరించడం జరిగింది.

2.అధ్యయన కాలం

- పథకం అమలుకు ముందు మూడు సం.రాలు (2011-2014)
- పథకం అమలు తర్వాత మూడు సం.రాలు (2014-2017) ను
- అధ్యయన కాలంగా ఎంపిక చేసుకోవడం జరిగింది.

3. సాంకేతిక పద్ధతి

- శాతం పద్ధతి మరియు సగటు పద్ధతిని విశ్లేషణ కు వాడటం జరిగింది.

VI. బాల్యవివహాల పై కళ్యాణలక్ష్మీ/షాదీముభారాక్ ప్రభావం:

(IMPACT OF KALYANA LAXMI/SHADIMUBHARAK ON CHILD MARRIAGES)

ఈ క్రిందిపట్టిక ద్వారా బాల్యవివాహాల పై కళ్యాణలక్ష్మీ/షాదీముభారాక్ పథకం ప్రభావం ను తెలుసుకోవచ్చు

<table>
<tr><th colspan="3">బాల్య వివాహాల పై కళ్యాణలక్ష్మీ/షాదీముభారాక్ పథకం ప్రభావం: పట్టిక</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

విషయం	2011-2014					2014-2017				
	SC/ST	MUSLIMS	BC	OC	TOTAL	SC/ST	MUSLIMS	BC	OC	TOTAL
మొత్తం వివాహాలు	21	-	19	-	40	36	-	36	-	72
బాల్య వివాహాలు	08	-	12	-	20	07	-	10	-	17
బాల్యవివాహాల శాతం	38.09	-	63.15	-	50	19.44	-	27.7	-	23.61
కనీస వివాహ వయస్సు దాటగానే (6నెల లోపు) జరిగిన వివాహాలు	02	-	03	-	05	08	-	05	-	13

ఆధారం : ప్రాథమిక సమాచారం -5-

VII. విశ్లేషణ (ANALYSIS)

- 2011-2014 మధ్యకాలంలో పరిశీలిస్తే:
- 2011-2014 మధ్యకాలంలో జరిగిన మొత్తం వివాహాలు 40 కాగా అందులో:
- షెడ్యూల్ కులాలు/ తెగల (SC/ST) లో జరిగిన వివాహాలు 21.
- వెనుకబడిన తరగతుల (BC) లో జరిగిన వివాహాలు 19.
- 2011-2014 మధ్యకాలంలో బాల్య వివాహాలను పరిశీలించినట్లయితే:
- మొత్తం వివాహాలు 40 కాగా బాల్య వివాహాలు 20
- షెడ్యూల్ కులాలు/ తెగలలో మొత్తం వివాహాలు 21 కాగా బాల్య వివాహాలు 8

- **వెనుకబడిన తరగతులలో మొత్తం వివాహాలు 19 కాగా బాల్య వివాహాలు 12**

BAR CHART-1

2011-2014 మధ్యకాలంలో బాల్య వివాహాలు

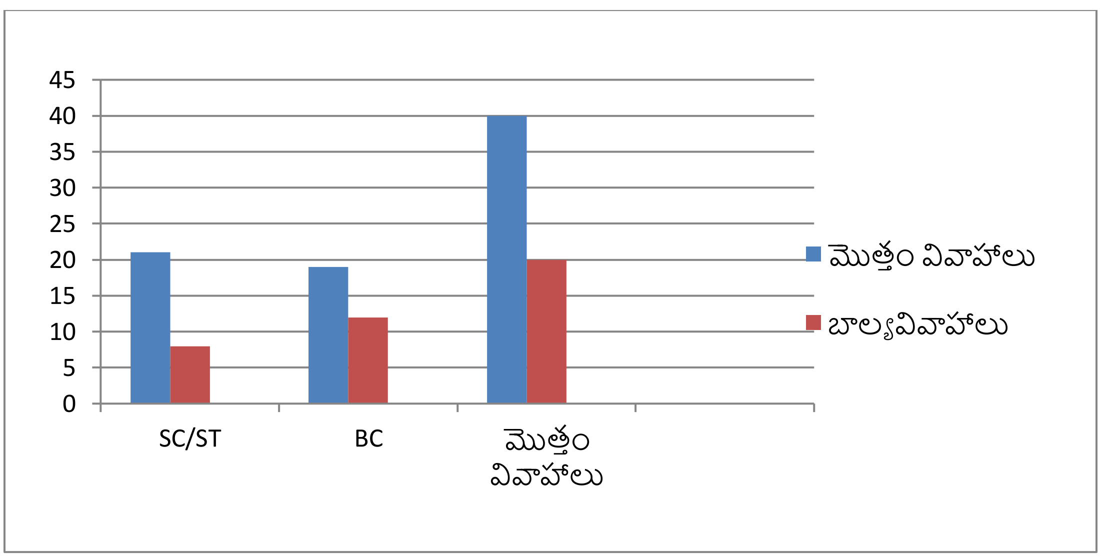

బాల్య వివాహాలను శాతంగా చూసినట్లయితే:

- 2011-2014 మధ్యకాలంలో జరిగిన బాల్య వివాహాలు 50 శాతం కాగా
- షెడ్యూల్ కులాలు/ షెడ్యూల్ తెగలలో 38.09 శాతం
- వెనుకబడిన తరగతులలో 63.15 శాతం జరిగాయి.

2014-2017 మధ్యకాలం ను పరిశీలిస్తే:

- 2014-2017 మధ్యకాలంలో జరిగిన మొత్తం వివాహాలు 72 కాగా
- షెడ్యూల్ కులాలు/ తెగలలో (SC/ST) వివాహాలు 36
- వెనుకబడిన తరగతులలో (BC) వివాహాలు 36
- 2011-2014 మధ్యకాలంలో బాల్య వివాహాలను పరిశీలించినట్లయితే:
- మొత్తం వివాహాలు 72 కాగా బాల్య వివాహాలు 17
- షెడ్యూల్ కులాలు/ తెగలలో మొత్తం వివాహాలు 36 కాగా బాల్య వివాహాలు 7
- వెనుకబడిన తరగతులలో మొత్తం వివాహాలు 36 కాగా బాల్య వివాహాలు 10

BAR CHART-2

2014-2017 మద్యకాలంలో జగిగిన బాల్య వివాహాలు

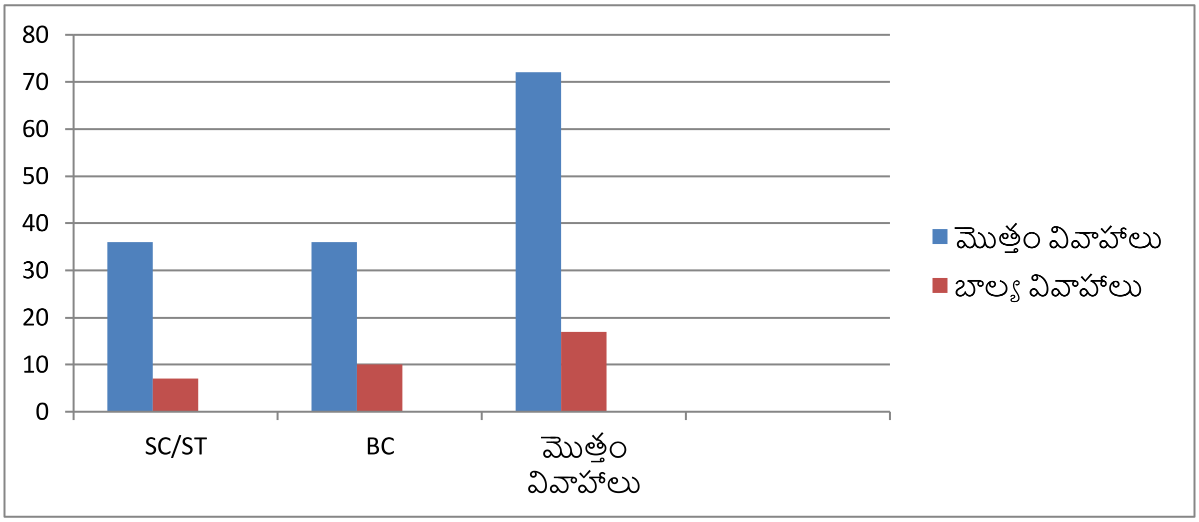

-8-

- **బాల్య వివాహాలను శాతంగా చూసినట్లయితే:**
- **2014-2017 మద్యకాలంలో జగిగిన బాల్య వివాహాలు 23.61 శాతం కాగా**
- **షెడ్యుల్ కులాలు/షెడ్యుల్ తెగలలో 19.44 శాతం**
- **వెనుకబడిన తరగతులలో 27.7 శాతం జరిగాయి.**

కనీస వివాహ వయస్సు దాటగానే జరిగిన వివాహాలను పరిశీలించినట్లయితే

- **2011-2014 సం.రాల మధ్యకాలంలో:**
- **షెడ్యూల్ కులాలు/ తెగలలో కనీస వివాహ వయస్సు దాటగానే జరిగిన వివాహాలు 2**
- **వెనుకబడిన తరగతులలో 3.**
- **2014-2017 సం.రాల మధ్యకాలంలో:**

- షెడ్యూల్ కులాలు/ తెగలలో కనీస వివాహ వయస్సు దాటగానే జరిగిన వివాహాలు 8
- వెనుకబడిన తరగతులలో 5.

BAR CHART-3

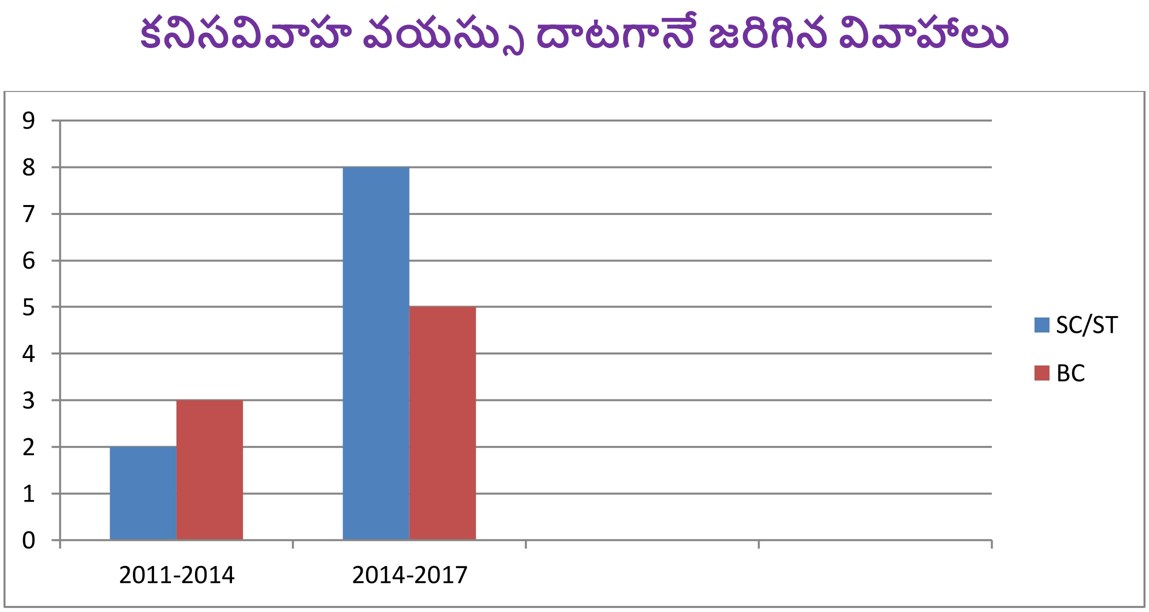

- షెడ్యూల్ కులాలు/ తెగలలో పథకం అమలుకు ముందు కనీస వివాహ వయస్సు దాటగానే జరిగిన వివాహాలు 2, పథకం అమలు తర్వాత జరిగిన వివాహాలు 8.

- అంటే పథకం అమలు తర్వాత 4 రెట్లు పెరిగాయి.
- ఆ కాలం లో పథకం వర్తింపని సామజిక వర్గం (BC) లో కనీస వివాహ వయస్సు దాటగానే జరిగిన వివాహాలు 3 నుండి 5 కు మాత్రమే పెరిగాయి. అంటే రెండింతలు కూడా కాలేదు.
- కనీస వివాహ వయస్సు దాటగానే జరిగిన వివాహాలు పెరగటంకు కళ్యాణ లక్ష్మీ/షాదీముబారక్ పథకం కు సంబంధం కనిపిస్తుంది.

- ఈ వివాహాలు కనీస వివాహ వయస్సు దాటిన 6 నెలల లోపు జరిగాయంటే ఒకవేళ ఈ పథకం లేకపోయి ఉంటే ఈ వివాహాలు అంతకు ముందు జరిగేవి.
- అంటే ఇవి బాల్య వివాహాల కిందే లెక్క.
- ఆ రకంగా కళ్యాణ లక్ష్మీ / షాదీముబారక్ పథకం ఈ బాల్య వివాహాలను నిరోదించిందని అర్ధం చేసుకోవాలి.

ఉదాహరణకు:

- 2014-2017 మధ్యకాలం పథకం అమలు జరిగిన కాలంలో SC మరియు ST లలో జరిగిన వివాహాలను కనీస వివాహ వయస్సు దాటగానే వివాహాలతో కలిపెతే మొత్తం వివాహాలలో బాల్య వివాహాలు 42 శాతం (7+8=15/36*100) గా ఉండేది.
- కానీ అది 19.44 శాతం గా ఉండడానికి కళ్యాణ లక్ష్మీ /షాదీముబారక్ పథకం కారణం అని చెప్పవచు.

VIII. తులనాత్మక పరిశీలన (COMPARETIVE ANALYSIS)

- **మొత్తం మీద 2011-2014 మధ్యకాలం లో 50 శాతం బాల్య వివాహాలు జరగగా**
- **2014-2017 మధ్యకాలంలో జరిగిన బాల్య వివాహాలు 23.61 శాతం**

BAR CHART-4

బాల్యవివాహాల తులనాత్మక పరిశీలన(2011 to 2014-2014 to 2017)

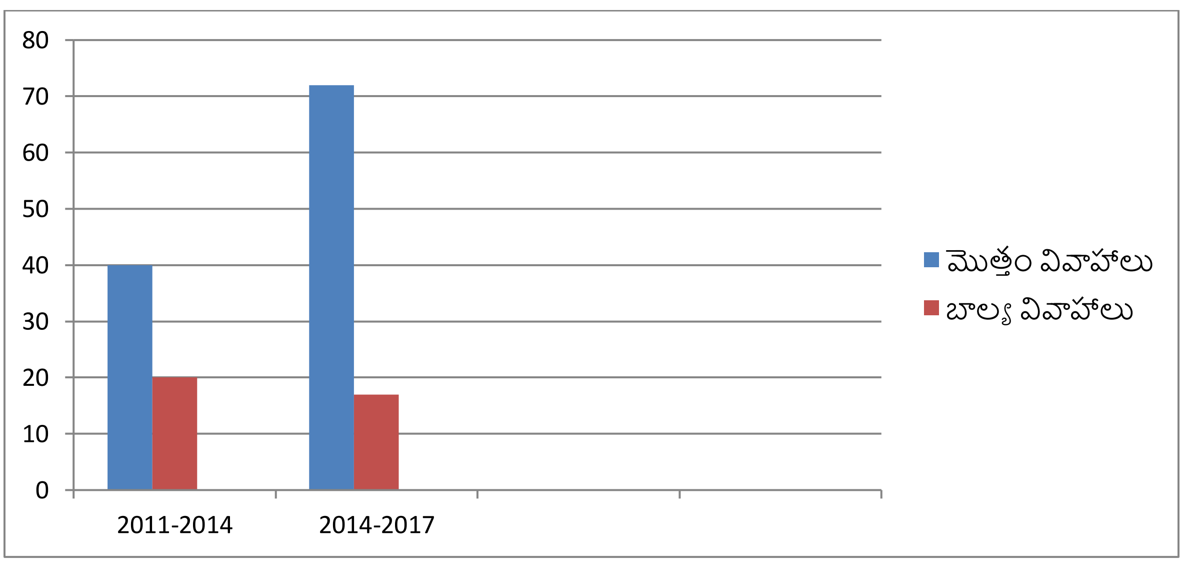

వివిధ సామజిక వర్గాలలో:

- **షెడ్యూల్ కులాలు/ షెడ్యూల్ తెగలలో 2011-2014 మధ్యకాలంలో జరిగిన బాల్య వివాహాలు 38.09 శాతం కాగా 2014-2017 మద్యకాలంలో జగిగిన బాల్య వివాహాలు 19.44 శాతం**

- వెనుకబడిన తరగతులలో2011-2014 మధ్యకాలంలో జరిగిన బాల్య వివాహాలు 63.15 శాతం కాగా 2014-2017 మదృకాలంలో జగిగిన బాల్య వివాహాలు 27.7 శాతం

BAR CHART-5

వివిధ సామజిక వర్గాలలో బాల్యవివాహాల శాతం (2011 to 2014-2014 to 2017)

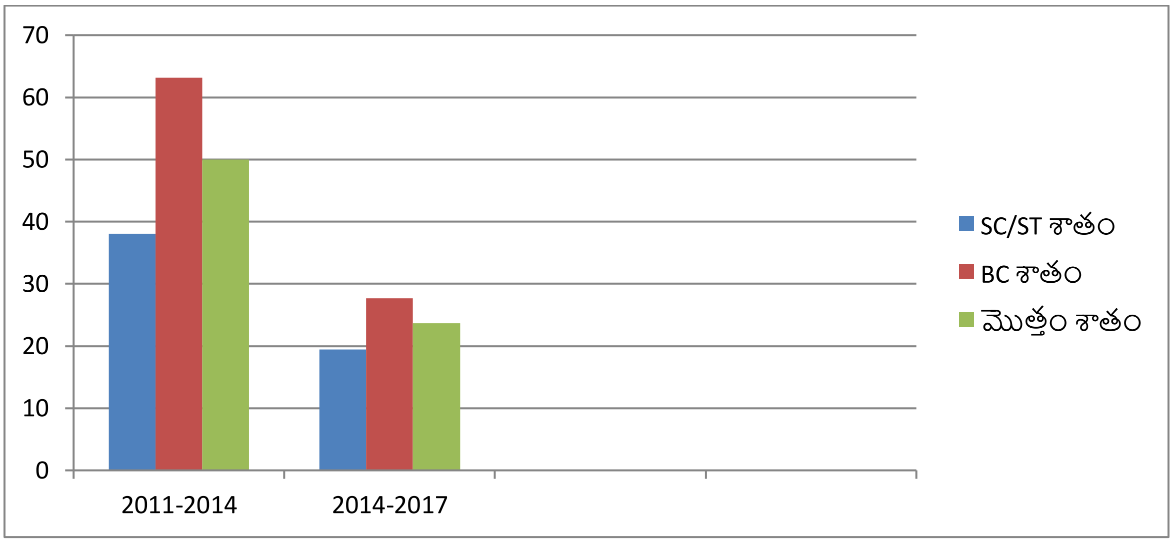

IX. ముగుంపు (CONCLUSION)

ఈ అధ్యయనం ద్వార బాల్య వివాహాల పై కళ్యాణ లక్ష్మీ/షాదీముబారక్ పథకం ప్రభావం పై క్రింది ముగింపు ఇవ్వవచ్చు:

- బాల్యవివాహాల పై కళ్యాణలక్ష్మీ/షాదీముబారక్ పథకం ప్రభావం ఉంది.
- కళ్యాణలక్ష్మీ/షాదీముబారక్ పథకం వలన బాల్య వివాహాలు తగ్గాయి.
- బాల్య వివాహల పై కళ్యాణలక్ష్మీ/షాదీముభారక్ పథకం ప్రభావం అన్ని సామాజిక వర్గాలపై ఉంది.

X. పరిమితులు (LIMITATIONS)

- కాలపరిమితి, వనరుల పరిమితి కారణంగా నాలుగు గ్రామాలలోనే అధ్యయనం చేయడం జరిగింది.
- ప్రజలు ఇచ్చిన సమాచారం ఆధారంగా విశ్లేషణ చేయడం జరిగింది.

XI. సూచనలు (SUGGESTIONS)

- కళ్యాణలక్ష్మీ/షాదీముబారక్ పథకం కింద ఇచ్చే ఆర్థిక మొత్తం పెంచడం ద్వార బాల్య వివాహాలను ఇంకా తగ్గించవచ్చు.
- కళ్యాణలక్ష్మీ/షాదీముబారక్ పథకం ను అన్ని సామజిక వర్గాలకు వర్తింప చేయడం ద్వారా బాల్య వివాహాలను మరింత తగ్గించవచ్చు.

XII. ఉపయుక్త ఆధారాలు (BIBLIOGRAPHY)

- తెలంగాణా సామజిక ఆర్థిక ముఖ చిత్రం, 2018, 2017, 2016, 2015, ప్రణాళిక శాఖ, తెలంగాణా ప్రభుత్వం.